

של אליהו הנביא ז"ל והובא בח"י סי' ת"פ ומדבריו נראה דכשמוזגין כוס ד' עושין כן, וזכ"כ בהגדת מהר"ל מפראג ז"ל וכ' שעושהו כוס חמישי כנגד והבאתי אתכם.

(הגדה אגודת אוזב)

קדש ראיתי להרב המובהק מר קשישא מוריננו כמחר"ר אליעזר נחום בפירוש המכילתא כ"י שנסתפק אם קדו' י"ט דאורייתא או דרבנן וכתב מסברא דדעת הרמב"ם ז"ל דהוי מדרבנן ואע"ג דבמכילתא אמרו י"ט מנין ת"ל אלה מועדי לא סמך הרמב"ם על זה כיון דברית' זו לא הוזכר' בש"ס או דסבר דהוי אסמכתא זהו תורף דבריו. ותמהני שנעלם ממנו דברי הרב המגיד שכתב פכ"ט דשבת ודע דקדוש י"ט אינו דבר תורה. והר' אליה רבא העיר בסי' ער"א מבה"ג דמייתי לה מקראי. וכבר דקדקנו עליו דאדמותיב מבה"ג דאפש' דהני דרשו' מפי עצמו אמרן על דרך שכ' רבינו ישעיה הראשון בס' המכריע ס' ע"א הו"ל להביא המכילתא דמייתי לקדוש י"ט מקרא. אלא דלפי האמת המכילתא אסמכתא היא וגם מקמי הכי יליף קדוש ליום והוא אסמכתא כמ"ש הרמב"ן בפירוש התורה פ' יתרו ע"ש ולכן יכוין לקיים מ"ע דרבנן לקדש קידוש יום טוב: [אחר זמן ראיתי להרב מהר"ש שלם זלה"ה בספרו לב שלם פ"ו מהל' יום טוב שהביא דברי הרב ז"ל ועמ"ש בספרי מחזיק ברכה א"ח סי' תקכ"ט]:

אריה 1234567

(ישטוף הכוס וידיחנו ומוזגין לו כוס ראשון (ע"י אחר דרך חירות) וגוסלו בב' ידיו ומחזיקו בידו הימנית לבד ומקדש עליו, ויכוין לצאת ידי' קידוש יד' כוסות דמצ"כ, ויאמר):

חריני מוכן ומזומן לקיים מצות קידוש ומצות כוס ראשון מארבע כוסות [שהוא כנגד בשורת הישועה שאמר הקב"ה לישראל והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים] (הגדת מהר"ל מפראג) [שהוא כנגד אות י' של הוי"ה ב"ה שהוא קדש הנקרא חכמה ושהוא כנגד רוח שטות לבטל אותו] (לק"צ בשם באר מים): לשם יחוד קוב"ה ושכינתו בדחילו ורחימו ליחד שם י"ה בו"ה ביחודא שלים על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל, ויהי נועם וכו'.

(ואמר הקידוש מעומד במתון וביראה ובכונה ובשמחה. ויכוין בשהתינו לפסור כל מצות לילה זו).

(אם חל בשבת מתחילין כאן ואומרים תחילה בלחש וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד)

וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר

יוֹם הַשְּׁשִׁי: וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מְכַל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

כשתל בתול מתחילין כאן.

סְבְּרֵי מֶרְגֵּן וּבְרָגֵן וּרְבוּמֵי:

(כשמברך בפה"ג יסתכל בבוס)

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלְּךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגָּפֶן:
 בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלְּךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עַם
 וְרוֹמַמְנוּ מִכָּל לָשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וַתִּתֵּן לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ
 בְּאַהֲבָה (לשבת) (שָׁבוֹת לְמַנוּחָה וּ) מוֹעֲדִים לְשִׁמְחָה חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׁשְׁוֹן
 אֶת יוֹם לִשְׁבַת הַשָּׁבַת הַזֶּה וְאֵת יוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה. וְזִמְן חֲרוּמְנוּ (לשבת
 בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זָכָר לְיִצְיָאָה מִצְרַיִם. כִּי בָנוּ בְּחֶרֶף וְאוֹתָנוּ
 קִבֵּשְׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים. (לשבת וְשָׁבוֹת) וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ (לשבת בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן)
 בְּשִׁמְחָה וּבְשִׁשְׁוֹן הַנִּחְלָתָנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי מִקְדֵּשׁ (לשבת הַשָּׁבַת וּ)
 יִשְׂרָאֵל וְהַזִּמְנִים.

במוצ"ש אומרין כאן הבדלה

(לנשים שברכו שהחיינו בהדלקת הנר כנהוג יזהרים שלא יאמרוהו שנית עם המקורש)

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלְּךְ הָעוֹלָם שֶׁהַחַיִּינוּ וְקִיַּמְנוּ וְהַגִּיעָנוּ,
 לְזִמְן הַזֶּה:

(שותה בהסיבת שמאל דרך חירות לכה"פ רוב כוס ואינו מברך אחריו)

מר זקנינו הרב במדר"א אזולאי זלה"ה בפי'
 למשניות פ"ג דגדרי' אהא דתנן הנודר מורע
 אברהם אסור בישראל ומותר באומות שכתב
 חז"ל והטעם בזה הוא נעלם מאד ואגלה טפח
 כי קודם דור הפלגה היו הנשמות כלן טהורות
 ובלתי טהורות יוצאות מאוצר אחד ומדור הפלג'
 שנבחר אאע"ה לחלקו יתברך כל הנשמות
 הטהורות של האומה ישראלית יוצאות מאוצר
 אחד לבדם וכל נשמות שבעים אומות מאוצר
 בפני עצמו ולזה אין ישראל בכלל בני נח
 ולא בני נח בכלל ישראל עכ"ל וכדבריו ראת'

בברי מרגן. בתנחומא ריש פ' פקודי אמרו
 שיין כשיש בידו כוס של קדוש או
 הבדל' והוא ירא מסם המות שלא יהא בכוס
 אומר סברי ואומר הקהל לחיי' כלומר לחיים
 יהא הכוס עכ"ל ובארחות חיים דף ל"ג. ודף
 ס"ב ע"א לא זכר ממדרש רז"ל בתנחומא ע"ש.
 והגם דלפי הפשט אינו מתיישב כל כך. צריך
 לדקדק לאומרו כי יש בו כוונת בפרטות
 במספר שמות הקודש:

אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון
 אפשר לפרש במה שראיתי להרב החסיד

בשחל יו"ט במצו"ש מקדשין יקנה"ו ר"ת יין קידוש נר הבדלה זמן

פרוך אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלֵּךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאֹדֵי הָאֵשׁ:

(יידיקע ליהנות מאיר ונר שיטתם יזו ויפתחני אח"ו לראית ביי)

פרוך אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלֵּךְ הָעוֹלָם הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל:

ועוד אפשר לומר במשול על סכוק גוי שהיו ישראל במצרים עיבדי עבודה ורה ואמרו בברכות דקמאי מתרחיש להו ניסא משום דמסרי נפשייהו על קדישת השם ואם כן מהראוי היה שלא יעשה לישראל גם כיון שלא מסרי נפשייהו על קדישת השם ועבדו גברו רחמי יהסליא לעינינו לנו נסים ונפלאות ווי"ש אשר בחר בנו מכל עם רבו דהיינו בקרב עמים רבים ענין יבסדדי הגדולים בחר בנו מכל עם. ולא די זה אלא אף שהדין נתן שלא יעשה לנו נסים עבדו וריבבנו מכל לשון בעשותי נסים ונפלאות ובוה ריבבנו מכל לשון והוא המעלה אותנו לעידא מכל יהא פלא אחר דלא מסרו נפשם על קדיש ה' וכעס הוא שעדיין לא קבלנו התורה ולא נצטיינו על קדוש ה' ח"ש אחר זה וקדשנו במציתיו:

גם יתכן שרמז אשר בחר בנו מכל עם כי חלק ה' עמו יביתגרב עם להיות גרים ועובדי ה' ככל ישראל יאלי ימצאון גרים שמדקדקים במצית ייתר כנו שכתבו התו בקדושין דף ע' משם ד"א אביהם הגר ע"ש ואם כל זה לא יוכו למעלה ישראל כי הם למטה גרי צדק כמ"ש המקיבלים יז"ש ירימנו מכל לשון שאף הגרים העבדי ה' באמת הם למטה וישראל למעלה והוא מרומים. וקדשנו במצותיו במצרים בדם פסח ודם מילה ואחר זה נתן לנו את תורתו והיו נכונים למועדי רגל:

זמן חירותנו. יכוין בזה גם על חירות נפשו שהיינו מוטמעים בעמקי הקליפות ומשועבדים תחת הסטיא ויוציאנו ה' והוא חירות האמיתי:

עיני בתוס' ס"ק דעכ"ם דף ה' ע"א שכתבו ואומר רבינו אלחנן דנשמות של ישראל ושל עכ"ם אינן בגוף אחד עכ"ל ובספרי הקטן ברכי יוסף אית סי' מ"ז אית ו' אנכי העירותי מתא על מ"ש חרב בית חדש שברכת שלא עשאו עכ"ם פירוש שלא מסר נפשו על יד מלאכו לחורידה לתוך גופו של עכ"ם דמה ברכת תיא זו תא נשמות ישראל הם באוצר בסני עצמו. ושם כתבתי דאפשר דכרוכי מברכינן אעיקרא דמילתא בחסריו בני אדם ע"ש ועתה אני אומר דיש לקיים דברי הרב ב"ח דנהי דנשמות ישראל הם טחורות והם באוצר בסני עצמו אמנם הנה גודע דהאדם על ידי עונותיו מתגלגל בכמה מיני גלגולים ואפשר היה דלעונש כבר יחויב כפי חטאיו להתגלגל נפשו בעכ"ם ועל זה אנו מברכין שלא עשאו גוי שלא הביאנו בגלגול גוי דהגם דנפש ישראל מאוצר בסני עצמו מ"מ חעון גורם לבא בגלגול גוי. וכן מצאתי בכתבי גורי האר"י וצ"ל שפירוש שלא עשאו גוי הוא שלא הביאנו בעוני בגלגול גוי. וא"ש לפי מאי דאמרן דודאי נשמת ישראל אין לבא בעכ"ם כי הוא טחורה מאוצר בסני עצמו רק אפשר שמצד העון ומהותו וערך סגמו בא תבא הנפש לגוף עכ"ם:

אמור מעתה היינו דאמר אשר בחר בנו מכל עם מראש מקדם בהנחל עליון גוים בחסריו בני אדם בדור הפלג' דכתיב בהו אשר בנו בני האדם אז בחר בנו ונפלנו לחלקו יתברך כמשו"ל ואז כל נשמות ישראל כלן נתונות בסני עצמו ורוממנו מכל לשון בצאת ישראל ממצרים ואחר זה קדשנו במצותיו במעמ' הר סיני שנתן לנו תורתו באהבתו ובחמלתו:

**בין אור לחשך בין ישראל לעמים בין יום השביעי לששת ימי
המעשה בין קדשת שבת לקדשת יום טוב הבדלה. ואת יום
השביעי מששת ימי המעשה קדשת. הבדלה וקדשת את צמח
ישראל בקדשתו. קרוך אתה יי המבדיל בין קדש לקדש:
שהחיינו**

המבדיל בין קדש לחול וכו' יש להרגיש
הבדלה בין אור לחשך קודם להבדלה
בין קדש לחול ובששת ימי בראשית ישנה
הבדלה בין אור לחשך וכן כתיב ביים אחד
ייבדל אלהים בין האור יבין החשך. והבדלה
בין קדש לחול היה ביים ראשון הבא אחר
שבת בראשית יציד בין ישראל לעמי ובין
יים השביעי לשבת ימי המעשה אינו מתיישב
דקדש הבדיל בין יים השביעי לששת ימי
המעשה קדש המבדיל בין ישראל לעמים
יציד דבר אבי המבדיל בין קדש לחול.
ועתה נישב כפי הטעם במשול בשוחר טוב
מייד ציב שבת בראשית הלילה האיר כיום
לא היה חשך עד מיצאי שבת והשתא לא
אירי בשבת ימי בראשית קדש שנברא האדם
אלא אירי כיום בראשית אדם על הארץ
וישגבר אדם ביום הששי לא היה חשך עד
מיצאי שבת ואיכ לגבי אדם ליכא הבדלה בין
אור לחשך קדש הבדלה בין קדש לחול שהוא
נברא ביים הששי ולא היה חשך עד מוצאי
שבת ובמוצאי שבת שתי ההבדלות באו כאחד
בין קדש לחול ובין אור לחשך ומשונה הקדימו
רדל בין קדש לחול אי משום דעל זה באנו
לברך על ההבדלה בין קדש לחול ואי משום
שנבין כזה דיום שבת בראשית לא היה בו
חשך ובמוצאי שבת באו שבת אחת ובין ישראל
לעמים היינו כדור הפלטה שהנשמות שהורות
ניתנו באוצר בפעם כבשיל ואחר זה המבדיל
יום השביעי לשבת ימי המעשה לענין נשמה
יתרה שניתנה לישראל בשבת וגם לאבותינו

הקדושים ששמרו התורה וכלל יום השבת היו
באים להם נשמות טהורות מידי שבת בשבתו.
ומשונה הקדים בין ישראל לעמים. ואחר זה
ובין יום השביעי וכו' דקאי לענין הנשמה
יתרה היוודת לישראל בשבת ומעת שנימול
אברהם אע"ה היה לו דין ישראל כמ"ש הרמב"ן
וסיעתו וקודם לזה היה דור הפלגה שבו תרמו"ז
בין ישראל לעמי כדאמרן.

בין קדושת שבת וכו' ואת יום השביעי וכו':
לשון מטבע זה הוא כפול ומכופל וראיתי
להר"ר אבירדהם בסדר הגדה שכתב וז"ל
שאל רבינו אפרים למה נהגו העם לומר ואת
יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת וכו'
אחר בין קדושת שבת לקדושת יום הבדלה
שאין זה לא מעין חתימה ולא מעין פתיחה
והשיב רבינו חם משר דאמרינן פ' ערבי פסחים
הפוחת לא יפחות מג' הבדלות והמוסיף לא
יוסיף על שבע רצו לפעמים להזכיר שבע
הבדלות והוסיפום בייט אחר השבת לפי שהוא
מענין י"ט ואלו הן בין קדש לחול ובין אור
לחשך ובין ישראל לעמים הרי שלש ובין יום
הז' וכו' אינה מן המנין אלא אגב דאמרינן לה
בעלמא אמרינן לה הכא בין קדושת שבת
לקדושת יום טוב הבדלה זהו אוכל נפש וכילי
ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת
זהו יום טוב אחרון של הג' שהוא הלוק מששת
ימי הולו של מועד שלפניו וכו' עכ"ל ואירוש
ר"ת הלז באיברו ואת יום הז' וכו' דקאי לייס
אחרון של הג' אינו מתייבב חדא שהוא דוחק
שהלשון משמע על שבת כמו ובין יום הז'